

VASTANDIS DOM(I)NIS? com a gerundi ablatiu de finalitat? (> *degastandonz amb simplificació *nzd* > *nd*, com és de llei en fonètica sintàctica i més ajudant-li la dissimilació; no pas gaire rebuscat això últim). De tota manera no hi pot haver formació adverbial en *-ons* ni IN DONUM 'en va', com s'ha dit fins ara; per al matís del verb, cf. «als torneis on el venia / cavalliers pren, cavals gazayna / e tot o gasta e o dóna (magayna?) ---» en el mateix *Flamenca*, v. 1589.

1 S'observa tanmateix que a l'Edat Mitjana *gastar* més que 'despendre', 'esmerçar', presenta sovint el matís de 'balafiar', 'malgastar': «com *gastar* (*guastar* ms. I) e no tenir manera en *despendre* és gran vici. No solament avarícia és mala cosa e fort esquivadora ans encara lo vici qui li és contrari, qui s'apella *guastament* --- Déu --- dóna les riqueses per tal que l'hom --- n'ajut a sson probisme indigent ---. Doncs, que l'hom les *guast* e les perda oradament, açò fa en gran menyspreu de Déu --- aquests qui *guasten* ço del lur per guanyar nom, e finalment guanyen-ne la ira de Déu», Eiximenis, *Dones*, § 252 (A, f° 176v1-2 i 173v1 i 2). — 2 De tota manera no vindrà de l'arrel *wǝz* (molt rara, absent de Dozy), per més que algun dicc. clàssic porti un mot *waǝza* amb el significat de mànec d'una escudella de fusta.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *gastable*, *gastador*, *gastadura*, *gastament*, *gastança*, *gastui*, *gast*, *gasto*, *degastar*, *desgastar-se*, *desgastar*, *desgast*, *degast*, *degastador*, *desgastador*, *desgastament*, *devastar*, *devastador*, *devastació*, *devastament*, *devastall*, *aguastat*, *aguastament*, *esgastador*, *malgastar*, *malgastador*, *malgast*, *gasta-pa*, *guasta*.

Gasterasa, *gasterodi*, *gasteromicets*, *gasteròpode*, *gàstica*, V. *gàstrica* *Gasto*, V. *gastar* *Gastonet*, V. *encastar*

GASTRÍC, derivat savi del gr. *γαστήρ*, *-σπρός*, 'ventre', 'estómac'. □ 1.ª doc.: Lab. 1864.

Popularment substantivat una *gàstrica*, en lloc de febre *gàstrica*, i se sent i se sentia bastant una *gàstriga*, pronúncia vulgar i de gent mig «entesa».

DERIV.: *Gasterals*. *Gàstrula*. *Epigastri* [1868, *SLit-Costa*]; *epigàstric*. *Hipogastri* [1868]; *hipogàstric*. *Progàstric* [Fontserè, marginal al seu *DOort.*]. *SLit-Costa*, 1868, i Lab. 1888, porten molts altres derivats (*gastritis*) i cpts., a part de *gasteromicets*, *gastrotonomia* o *-ectomia*, *gastrocele*, *gastràlgia*, *gastrocòlic*, *gastroenteritis*, *gastrointestinal* (l'un, del gr. *ἔντερον*, i l'altre, del seu equivalent ll. *intestini*); *gastronomia* [1868], gr. *γαστρονομία* 'tractat de la goleria', d'on *gastronòmic* [1868], *gastrònom* [1868]; *gastroperitonitis*. *Gastroscopi*.

+A *gasunya* val., *tirar diners a ~* «a la rebatiña» ('a estira-cabells'), només registrat per Sanelo (c. 1800), i com que confon gràficament *s* i *ss*, no sabem si no vol dir *gassunya*; potser extret d'un *garfunyar=*garrafunyar*, *garfinyar* (*garfa*, en *GARRA*) amb una con-

taminació: de *GASIU*? *De gassar* (*engassar*, *GANSALLA*)? *De caçar* (cf. *cassussa*, cast. *gazuza*, que sembla ser-ne derivat)?

5 GAT, del ll. tardà *CATTUS* id., d'origen incert en llatí. □ 1.ª doc.: orígens (Llull, Desclot etc.).

«E'l rey d'Aragó --- ab l'enfant En Pere e ab totes les hosts de Catalunya e del regne de València, anàsse-n a Múrcia, e assetjà-la de totes parts; sí que no-y entrava ni n'exia negú que no fos mort o pres; sí que-ls sarraïns de la ciutat foren sí destrets de fam que-ls cans e-ls *gats* menjaven, e éls meteyts; e axí reteren-se al rey d'Aragó ---», Desclot (*Cròn.*, § 65, *NCl.* III, 8,5); i en un text semblant «vengueren ab gran necessitat que havien de menjar los cavalls, los *gats*, fins a les rates», JnMart. (Ag. I, 284); «sa muller e sos infants, qui en aquell dia hagen molt plorat per la mort del ric hom, un *gat*, denant ells, dementre se-sían en una gran sala, jugava ab una ploma en tal manera que la muller, e los infants --- se reyen del *gat* e de la ploma --- aquest pelegrí --- viu entrar en la sgleya dos capellans qui --- se alegraven e --- dix als capellans --- —fort me meravell com pot negun fill de santa Sgleya star en alegre, com sia Jhesuchrist en est món tan avilat e hontat ---», Llull (*Merav.*, *NCl.* I, 127,7).

I ja dóna lloc a molta fraseologia figurada en les obres dels medievals, per exemple: «per tal que no-s tornen a fer oradures e que n'agen major pahor, fa mester que hom los *pas lo gat per l'esquena*, ço és que hom de llurs follies los ponescha bé segons lur condició», Eiximenis (*Terç*, 46): cf. *gat arrapat a l'esquena*, emp. *AlcM*, loc. *m*.

I també del femení *gata* n'hi ha força documentació en clàssics medievals, àdhuc en el sentit propi, i amb fraseologia ja llavors tradicional: «¿no sabs tu bé que yo sé traure de *gata* morta *gatons* vius?», Joanot Martorell (edició Aguiló III, 34). Més encara, i des dels orígens literaris, com a nom figurat de certs enginys, com ara una espècie d'embarcació [1310] i una màquina de guerra [Desclot, *Usatges* etc.] de les quals ja forneix textos i detalls suficients *AlcM*.

Modernament hi ha encara més de tot això, i em limito a afegir-hi algunes dades suplementàries. *Gat* nom d'un peix rossenc, que no és gormand (Sant Pol de Mar, 1925; *DTO*. 1647). D'una espècie de cercapous submari a Mall.: d'on *Sa Cova des Gat* a la costa de Felanitx (1964). D'una mena de botella de couro per portar-hi vi i també de tota botella de couro (Fontserè, addició al seu *DOort*): «lo catxaçut Toni Pau, ab auxili d'un vaylet, anava mesurant e buydant en les botelles, los *gats* o les carabaçes, lo patriconet de vi que per lo bec de la aixeta fluhia del carretell», Vidal Val. (*Rosada d'estiu*, 374) (d'on *agaçar un gat* o *el gat 'beure massa'*).

55 Altres frases: *Ser gat vell* o *ser un gat dels frares*, o simplement *ser molt gat*: «el japonès és molt trempat, / molt tranquil i molt *gat*» (*Kikiriki*, sainet líric cantat i representat a Barcelona, c. 1910); «Mare de Déu, y que en té de palica, y que en són de *gats!*», Vidal Val. (*Ros. d'estiu*, 28). *Haver-hi gat amagat* i